

"ÇOCUKLAR VE GENÇLER İÇİN FİZİKSEL BENLİK ALGISI ENVANTERİ" NİN YAPI VE ÖLÇÜT BAĞINTILI GEÇERLİĞİNİN TEST EDİLMESİ

Atahan ALTINTAŞ *

Emine ÇAĞLAR **

F. Hülya AŞÇI *

Bengü GÜVEN KARAHAN *

Murat UYGURTAŞ **

ÖZET

Bu çalışmanın amacı, Çocuklar ve Gençler için Fiziksel Benlik Algısı Envanteri'nin (The Children and Youth Physical Self-Perception Profile, CY-PSPP) yapı (bilinen gruplar arası fark) ve ölçüt bağıntılı (fiziksel aktivite düzeyi ve CY-PSPP alt boyut ilişkisi) geçerliğini sınamaktır. Çalışmaya 399 erkek ($X_{yaş}=12.34 \pm 1.09$ yıl) ve 418 kız ($X_{yaş}=12.38 \pm 1.10$ yıl) toplam 817 öğrenci ($X_{yaş}=12.36 \pm 1.09$ yıl) gönüllü olarak katılmıştır. Katılımcılara, "Çocuklar ve Gençler için Fiziksel Benlik Algısı Envanteri" ile "Fiziksel Aktivite Düzeyi Anketi" uygulanmıştır. Çocuklar ve Gençler için Fiziksel Benlik Algısı Envanteri'nin yapı geçerliği Çok Yönlü Varyans Analizi (MANOVA) ile sınanırken, CY-PSPP'nin alt boyutları ile katılımcıların fiziksel aktivite düzeyleri arasındaki ilişki Pearson korelasyon analizi kullanılarak incelenmiştir. Kızlar ve erkek öğrenciler için ayrı ayrı yapılan MANOVA analiz sonuçları, sporcu olan ve olmayan, fiziksel aktiviteye katılan ve katılmayan, düşük ve yüksek fiziksel aktivite grubunda yer alan öğrencilerin fiziksel benlik algısı puanlarında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğunu ortaya koymuştur ($p<.01$). Bunun yanı sıra, Pearson korelasyon analizi sonuçları, kızlarda MET değerleri ile fiziksel benlik algısının sportif yeterlik, vücut çekiciliği, kuvvet ve fiziksel kondisyon alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif ilişki olduğunu gösterirken; erkeklerde MET değerleri ile sportif yeterlik, kuvvet ve fiziksel kondisyon alt boyutları arasında anlamlı ilişki olduğunu ortaya koymuştur ($p<.01$). Sonuç olarak, Çocuklar ve Gençler için Fiziksel Benlik Algısı Envanteri'nin yapı ve ölçüt bağıntılı geçerliğinin yapılan analizlerle desteklendiği söylenebilir.

Anahtar Kelimeler: Fiziksel Benlik Algısı, Yapı Geçerliği, Ölçüt Bağıntılı Geçerlik.

Geliş tarihi: 25.02.2009; Yayına kabul tarihi: 10.04.2009

* Spor Bilimleri Bölümü, Başkent Üniversitesi, ANKARA

** Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Kırıkkale Üniversitesi, KIRIKKALE

THE CONSTRUCT AND CRITERION RELATED VALIDITY OF THE CHILDREN AND YOUTH PHYSICAL SELF-PERCEPTION PROFILE (CY-PSPP)

ABSTRACT

The purpose of this study was to investigate the construct and criterion related validity of "The Children and Youth Physical Self-Perception Profile, CY-PSPP" for schoolchildren. Three hundred and ninety nine boys ($M_{age}=12.34 \pm 1.09$ years) and 418 girls ($M_{age}=12.38 \pm 1.10$ years); total 817 ($M_{age}=12.36 \pm 1.09$ years) schoolchildren voluntarily participated in this study. "CY-PSPP" and "Physical Activity Assessment Questionnaire" were administered to participants. Multivariate Analysis of Variance (MANOVA) was used to test the construct validity of CY-PSPP. The relationship of each CY-PSPP subscales with physical activity level was analyzed by Pearson Product Moment Correlation. MANOVA analysis revealed significant differences in physical self-perception scores between athletes and non-athletes; physical activity participants and non-participants; less frequent and high frequent physical activity participants for both females and males ($p<.01$). Besides, results of Pearson Product Moment Correlation analysis showed significant and positive relationship between MET scores and the perceived sport competence, body attractiveness, physical strength, and physical condition subscales of physical self perception for girls. On the other hand, for males significant relationship between MET scores and sport competence, physical strength and physical condition subscales of physical self perception were obtained ($p<.01$). As a conclusion, all of the analysis supported the construct and criterion related validity of CY-PSPP for schoolchildren.

Key words: Physical Self Perception, Construct Validity, Criterion Related Validity.

GİRİŞ

Benlik ve benlikle ilgili kavramlar, kişinin günlük yaşamındaki mutluluğu, yaşamın farklı boyutlarındaki başarısı, insanlarla etkili ve iyi bir ilişki kurmasındaki önemli rolünden dolayı egzersiz ile ilişkisi en çok araştırılan psikolojik kavramlar arasında yer almaktadır^(8,12). Benlikle ilgili kavramların zihinsel sağlığın ve bireyin psikolojik işlevlerinin bir göstergesi olması, spor, sağlık, eğitim, gelişim, klinik ve sosyal psikoloji gibi birçok farklı disiplinden araştırmacıları olumlu benlik kavramının gelişimini incelemeye yöneltmiştir. Benlik kavramı ile ilgili yapılan araştırmalar sonrası, benlik kavramının çok yönlü ve hiyerarşik yapısı üzerinde görüş birliğine varılmış ve bu yapı içerisinde yer alan fiziksel benlik kavramı araştırmacıların ilgi odağı haline gelmiştir. Çok yönlü ve hiyerarşik benlik kavramı yapısının, fiziksel etkinliğe katılımdan etkilenen en önemli boyutu olan "fiziksel benlik kavramı (physical self-concept)" veya "fiziksel benlik algısı (physical self-perception)", çocukluktan itibaren, fiziksel çevremizle ilişki kurma, uzmanlaşma yeteneği ve sağlıklı gelişim için önem taşımaktadır⁽¹⁰⁾. Kendine güvenin ve genel benlik kavramının önemli bir ögesi olan fiziksel benlik algısı, bireyin psikomotor boyutta kendisini algılaması ve değerlendirmesi olarak da tanımlanmaktadır⁽¹⁰⁾. Diğer bir deyişle, fiziksel benlik algısı atletik beceri ve kuvvet gibi özelleştirilmiş kişilik özelliklerine ait algılardır⁽²⁷⁾.

Spora özgü araç geliştirme ihtiyacının birçok araştırmacı tarafından ^(21, 18) ortaya konması, genel benlik algısında çok yönlü ve hiyerarşik yapı ile ilgili eğilimin fiziksel benlik algısına da taşınma gerekliliği sonucu psikomotor boyuta özgü benlik algısı envanterleri geliştirilmeye başlanmış ve fiziksel benlik algısı üzerindeki araştırmalarda büyük ilerlemeler sağlanmıştır. Fiziksel benlik algısının çok yönlü yapısını vurgulayan envanterlerden ilki Fox ve Corbin tarafından 1989 yılında geliştirilen ve birçok kültürde geçerliği ve güvenilirliği sınanan "Kendini Fiziksel Algılama Envanteri (Physical Self-Perception Profile, PSPP) olmuştur. Fiziksel benlik algısının, fiziksel gelişimin en yoğun bir biçimde gözlemlendiği çocuk popülasyonunda değerlendirilmesine yönelik ölçek çalışmaları da son yıllarda başlamıştır. Whitehead (1995), PSPP'nin çocuklar ve gençler için uyarlamasını yapmış (CY-PSPP) ve bu envanterin geçerliği ve güvenilirliği farklı çalışmalarda sınanmıştır ^(6,29). Bu çalışmaları, CY-PSPP'nin farklı kültürlere uyarlama çalışmaları izlemiş ve CY-PSPP'nin geçerliği ve güvenilirliği Türk ⁽⁴⁾, İngiliz ve Rus ⁽¹¹⁾ ve Estonyalı ⁽²⁹⁾ çocuklar üzerinde sınanarak, CY-PSPP'nin farklı kültürlerdeki çocukların fiziksel benlik algılarının değerlendirilmesinde kullanılabilirliği ortaya konmuştur.

Bilimsel çalışmalarda kullanılan ölçeklerin standardize olabilmesi ve sonrasında uygun bilgiler üretme yeteneğine sahip hale gelebilmesi için "geçerlik" ve "güvenirlik" olarak nitelendirilen iki özelliğe sahip olması istenir ⁽⁷⁾. Marsh ^(16,17,18) yapı geçerliği (construct validity) çalışmalarının süregelen bir süreç olduğunu, envanterlerin yapı geçerliğinin sınanmasında sadece sistem içi (within network) çalışmaların (faktör analiz, MTMM) değil aynı zamanda farklı ölçütlerin ve bilinen gruplar farklılığı gibi değişik yöntemlerin de kullanılarak ölçeklerin geçerliğinin sınanmasının önemini vurgulamıştır. Ölçme araçlarının ölçüt bağımlı geçerliklerinin sınanmasında ölçekten elde edilen puanlarla, belirlenen ölçüt arasındaki ilişki irdelenirken, yapı geçerliklerinin sınanmasında bilinen grupların elde ettikleri puanlar arasındaki fark değerlendirilebilmektedir ⁽⁷⁾. Bireylerin fiziksel anlamda kendilerini değerlendirmelerini sağlayan, spora katılım, fiziksel aktivite düzeyi ve fiziksel aktiviteye katılım gibi değişkenler ile ilişkili olan CY-PSPP'nin geçerlik ve güvenilirlik çalışmalarının pek çok ülkede yapılması ile birlikte ülkemizde bu envanterin yapı ve ölçüt bağımlı geçerliğini inceleyen çalışmalara rastlanmamaktadır. Bu bağlamda, bu çalışmanın amacı, değişik kültürlerde geçerliği ve güvenilirliği ortaya konan CY-PSPP'nin yapı (bilinen gruplar arası fark) ve ölçüt bağımlı geçerliğini (fiziksel aktivite düzeyi ve CY-PSPP alt boyut ilişkisi) sınamaktır.

YÖNTEM

Katılımcılar:

Çalışmanın örneklemini Ankara ilinde yer alan iki ilköğretim okulunun 5, 6, 7, 8'inci sınıflarında okuyan 399 erkek ($\bar{X}_{yaş} = 12.34 \pm 1.09$ yıl) ve 418 kız ($\bar{X}_{yaş} = 12.38 \pm 1.10$ yıl) toplam 817 gönüllü öğrenci ($\bar{X}_{yaş} = 12.36 \pm 1.09$ yıl) oluşturmuştur. Katılımcıların %35'i (n=283) yüksek sıklıktaki fiziksel aktivite grubunda, %36'sı (n=297) düşük sıklıktaki fiziksel aktivite grubunda yer alırken; beden eğitimi dersleri dışında da fiziksel aktivitelere katılanlar %92 (n=757), katılmayanlar ise %6'lık (n=52) bir dağılım göstermişlerdir. Bunun yanı sıra, katılımcıların %32'si (n=265) lisanslı sporcu sınıfında iken; %62'si (n=507) ise lisanssız sporcudur.

Veri Toplama Araçları:

Çocuklar ve Gençler için Fiziksel Benlik Algısı Envanteri (CY-PSPP⁽³⁰⁾)

Whitehead⁽³⁰⁾ tarafından geliştirilen CY-PSPP sportif yeterlik, vücut çekiciliği, kuvvet yeterliği, kondisyon yeterliği, genel fiziksel benlik değeri ve genel benlik değeri olmak üzere 6 alt boyuttan ve 36 maddeden oluşmaktadır. Her alt boyutta 6 madde bulunmaktadır. Envanter, dört puanlı yapılandırılmış seçenek formatı kullanılarak puanlanmaktadır. Bu formatta önce çocuk, birbirine zıt tanımların olduğu iki taraftan hangisinin kendisini tanımlayıp tanımlamadığına karar vermekte ve karar verdiği tanımın da "Tam Bana Uygun" veya "Kısmen Bana Uygun" seçeneklerinden birini işaretlemektedir. Puanlama aralığının 1 ile 4 arasında olduğu envanterin alt boyut puanları, altı maddenin ortalaması alınarak rapor edilmektedir. Bu ölçeğin Türk çocukları için güvenilirlik ve geçerlik çalışması Aşçı, Eklund, Whitehead, Kirazcı ve Koca⁽⁴⁾ tarafından yapılmıştır.

Fiziksel Aktivite Düzeyi Anketi⁽²⁵⁾

Sallis ve ark.⁽²⁵⁾ tarafından geliştirilen "Fiziksel Aktivite Düzeyi Anketi" öğrencilerin fiziksel aktivite düzeylerini belirlemek amacıyla kullanılmıştır. Fiziksel Aktivite Düzeyi Anketi'nde öğrencilerden son bir hafta içerisinde okul dışında en az 15 dakika süresince yaptıkları 20 fiziksel aktiviteden hangilerine katıldıklarını işaretlemeleri istenmiştir. Anketteki aktiviteler "Metabolik Eşitlik" (METs) düzeyine göre düşük, orta ve yüksek şiddet şeklinde sınıflandırılmaktadır. Dört aktivite düşük şiddet (yürüyüş, köşe kapmaca, jimnastik, voleybol), yedi aktivite orta şiddet (Dans-Bale-Halk Oyunları, Dağ yürüyüşü-Tırmanma, Tenis, Badminton, Basketbol, Masa Tenisi, Frizbi) ve dokuz aktivite ise yüksek şiddet (İp Atlama, Mekik-Şınav, Hafif Tempolu Koşu, Futbol, Paten-Buz Pateni, Yüzme, Bisiklet, Hentbol, Aerobik Dans-Step Dans) sınıfında yer almaktadır. Bireysel haftalık MET değerleri (MET/hafta) her bir aktivitenin MET değeri ile haftalık sıklığının çarpımından elde edilmiştir⁽¹⁵⁾. Sallis ve ark. tarafından geliştirilen Fiziksel Aktivite Düzeyi Anketi'nin güvenilirlik katsayısı $r=0.74$ olarak tespit edilmiştir⁽²⁵⁾. Altıntaş ve Aşçı⁽⁴⁾ ise 81 öğrenciye ($\bar{X}_{yaş} = 12.80 \pm .88$) 1 hafta arayla uyguladıkları Fiziksel Aktivite Düzeyi Anketi'nin test tekrar test güvenilirlik katsayısını $r=0.67$ olarak bulmuşlardır.

Kişisel Bilgi Formu

Katılımcıların yaş, cinsiyet, gibi demografik bilgilerinin yanı sıra fiziksel aktivite yapıp yapmadıkları, ne kadar sıklıkta fiziksel aktiviteye katıldıkları ve lisanslı sporcu olup olmadıkları kişisel bilgi formu ile belirlenmiştir.

Verilerin Analizi:

Yapı geçerliğinin sınanması amacı ile bilinen grup farklılıkları (sporcu/sporcunun olmayan; fiziksel aktiviteye katılan/katılmayan, düşük sıklıkta fiziksel aktivite/yüksek sıklıkta fiziksel aktivite grubu) kızlar ve erkekler için ayrı ayrı yapılan Çok Yönlü Varyans Analizi (MANOVA) ile sınanmıştır. Katılımcılardan haftada 1-2 gün fiziksel aktiviteye katılanlar "düşük sıklıkta fiziksel aktivite" grubuna dahil edilirken, haftada 3 gün ve daha fazla fiziksel aktiviteye katılanlar ise "yüksek sıklıkta fiziksel aktivite" grubunda yer almışlardır. CY-PSPP'nin ölçüt bağımlı geçerliğinin tespit edilmesi için, CY-PSPP'nin alt boyut puanları ile Fiziksel Aktivite Düzeyi Anketi'nden elde edilen MET değerleri arasındaki ilişki Pearson korelasyon analizi kullanılarak incelenmiştir.

BULGULAR

Yapı geçerliğinin sınanması amacı ile yapılan MANOVA sonuçları, sporcu olan ve olmayan (Hotelling's $T^2 = 0.23$; $F_{(6,354)} = 13.32$; $p < .01$), fiziksel aktiviteye katılan ve katılmayan (Hotelling's $T^2 = 0.12$; $F_{(6,373)} = 7.72$; $p < .01$), düşük ve yüksek sıklıktaki fiziksel aktivite grubunda (Hotelling's $T^2 = 0.07$; $F_{(6,249)} = 2.69$; $p < .01$) yer alan kız öğrencilerin fiziksel benlik algısı puanlarında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğunu ortaya koymuştur. Takiben yapılan tek yönlü varyans analizi sonuçlarına göre, sporcu olan, fiziksel aktiviteye katılan ve yüksek sıklıktaki fiziksel aktivite grubunda yer alan kız öğrencilerin fiziksel benlik algısı alt boyutlarında elde ettikleri puanlar, sporcu olmayan, fiziksel aktiviteye katılmayan ve düşük sıklıktaki fiziksel aktivite grubunda yer alan kız öğrencilerden yüksek bulunmuştur ($p < .01$).

Tablo 1: Kız Katılımcıların Fiziksel Aktivite Durumuna Göre Fiziksel Benlik Algısı Değerleri.

FİZİKSEL BENLİK ALGISI ALT BOYUTLARI	Sporcu Olma				Fiziksel Aktiviteye Katılım				Fiziksel Aktiviteye Katılım Sıklığı			
	Olan (n=105)		Olmayan (n=256)		Katılan (n=269)		Katılmayan (n=111)		Yüksek (n=120)		Düşük (n=136)	
	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
Sportif Yeterlik	3.29	0.53	2.81	0.58	3.04	0.59	2.71	0.56	2.93	0.58	3.14	0.59
Vücut Çekiciliği	3.01	0.67	2.66	0.77	2.85	0.74	2.53	0.75	2.76	0.79	2.96	0.68
Kuvvet Yeterliği	2.97	0.52	2.55	0.61	2.75	0.62	2.50	0.54	2.64	0.59	2.87	0.62
Fiziksel Kondisyon Yeterliği	3.35	0.47	2.81	0.62	3.08	0.61	2.64	0.56	2.98	0.59	3.20	0.63
Fiziksel Benlik Değeri	3.28	0.56	2.84	0.71	3.07	0.69	2.68	0.66	2.99	0.68	3.18	0.68
Genel Benlik Algısı	3.35	0.58	3.09	0.65	3.22	0.62	3.02	0.67	3.11	0.69	3.35	0.52

Erkekler için yapılan MANOVA analiz sonuçlarına göre ise, sporcu olan ve olmayan (Hotelling's $T^2= 0.04$; $F_{(6,337)}= 2.45$; $p<.05$), fiziksel aktiviteye katılan ve katılmayan (Hotelling's $T^2= 0.06$; $F_{(6,344)}= 3.32$; $p<.01$), düşük ve yüksek sıklıktaki fiziksel aktivite grubunda (Hotelling's $T^2= 0.07$; $F_{(6,262)}= 3.20$; $p<.01$) yer alan erkek öğrencilerin fiziksel benlik algısı puanlarında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu bulunmuştur. Takiben yapılan tek yönlü varyans analiz sonuçlarına göre, sporcu olan erkek öğrenciler ile sporcu olmayan erkek öğrencilerin sportif yeterlik ve fiziksel kondisyon alt boyutlarında elde ettikleri puanlar arasında sporcu olanlar lehine anlamlı fark bulunmuştur ($p<.05$). Ayrıca, fiziksel aktiviteye katılan erkek öğrenciler ile fiziksel aktiviteye katılmayan erkek öğrencilerin fiziksel benlik algısının tüm alt boyut puanlarının, fiziksel aktiviteye katılan grup lehine farklılaştığı tespit edilmiştir ($p<.05$). Öte yandan, yüksek sıklıktaki fiziksel aktivite grubunda yer alan erkek öğrencilerin sportif yeterlik, kuvvet yeterliği ve fiziksel kondisyon yeterliği alt boyut puanları düşük sıklıktaki fiziksel aktivite grubunda yer alan erkek öğrencilerden yüksek bulunmuştur ($p<.05$).

Tablo 2: Erkek Katılımcıların Fiziksel Aktivite Durumuna Göre Fiziksel Benlik Algısı Değerleri.

FİZİKSEL BENLİK ALGISI ALT BOYUTLARI	Sporcu Olma				Fiziksel Aktiviteye Katılım				Fiziksel Aktiviteye Katılım Sıklığı			
	Olan (n=138)		Olmayan (n=206)		Katılan (n=129)		Katılmayan (n=140)		Yüksek (n=288)		Düşük (n=63)	
	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS	$\bar{X}$	SS
Sportif Yeterlik	3.16	0.54	3.02	0.58	3.21	0.53	3.00	0.55	3.11	0.54	2.89	0.67
Vücut Çekiciliği	2.86	0.59	2.84	0.68	2.93	0.61	2.86	0.62	2.90	0.61	2.69	0.77
Kuvvet Yeterliği	3.05	0.57	2.94	0.61	3.12	0.62	2.94	0.51	3.03	0.57	2.72	0.65
Fiziksel Kondisyon Yeterliği	3.15	0.56	2.99	0.65	3.19	0.60	3.00	0.57	3.10	0.59	2.82	0.71
Fiziksel Benlik Değeri	3.07	0.61	2.98	0.68	3.11	0.64	3.05	0.58	3.08	0.61	2.75	0.75
Genel Benlik Algısı	3.14	0.55	3.17	0.65	3.26	0.57	3.13	0.61	3.19	0.60	3.02	0.69

CY-PSPP'nin ölçüt bağımlı geçerliğini belirlemek amacıyla kızlar için yapılan Pearson korelasyon analizi sonucuna göre, MET değerleri ile genel fiziksel benlik değeri ve genel benlik algısı alt boyutları hariç diğer fiziksel benlik algısı alt boyutları arasında istatistiksel olarak anlamlı ve pozitif ilişki vardır ($p<.01$). Elde edilen ilişki katsayıları $r= 0.11$ ile $r= 0.27$ arasında değişmektedir.

Erkekler için yapılan korelasyon analizi sonuçları ise, MET değerleri ile sportif yeterlik ($r= 0.12$; $p<.05$), kuvvet yeterliği ($r= 0.14$; $p<.05$) ve fiziksel kondisyon ($r= 0.16$; $p<.05$) alt boyutları arasında pozitif ve anlamlı ilişki olduğunu göstermiştir. Öte yandan, MET değerleri ile vücut çekiciliği, genel fiziksel benlik değeri ve genel benlik algısı puanları arasında anlamlı bir ilişki bulunamamıştır.

Tablo 3: Katılımcıların Cinsiyete Göre Fiziksel Aktivite Düzeyleri İle Fiziksel Benlik Algıları Arasındaki İlişki (n=817)

		Fiziksel Benlik Algısı Alt Boyutları					
		Sportif Yeterlik	Vücut Çekiciliği	Kuvvet Yeterliği	Fiziksel Kondisyon Yeterliği	Fiziksel Benlik Değeri	Genel Benlik Algısı
Fiziksel aktivite düzeyi (METdeğerleri)	Kız	.20**	.11*	.27**	.21**	.09	.08
	Erkek	.11*	.04	.13*	.16**	.07	-.00

* p < .05; ** p < .01

TARTIŞMA

CY-PSPP'nin yapı ve ölçüt bağıntılı geçerliğini sınamak amacı ile yapılan araştırma bulguları, katılımcıların CY-PSPP puanlarının bilinen gruplar olarak ele alınan değişkenler (sporcu olma, fiziksel aktiviteye katılma ve fiziksel aktivite sıklığı) açısından hem kız hem de erkek öğrenciler için farklılaştığını ortaya koymuştur.

Elde edilen bulgular sporcu olan, fiziksel aktiviteye katılan ve yüksek sıklıktaki fiziksel aktivite grubunda yer alan kız öğrencilerin tüm fiziksel benlik algısı alt boyutlarında elde ettikleri puanların, sporcu olmayan, fiziksel aktiviteye katılmayan ve düşük sıklıktaki fiziksel aktivite grubunda yer alan kız öğrencilerin puanlarından daha yüksek olduğunu ortaya koymuştur. Bilinen grup değişkenleri açısından fiziksel benlik algısı puanlarında elde edilen farklılıklar, kız öğrenciler için CY-PSPP'nin yapı geçerliğini destekler niteliktedir. Diğer bir deyişle, CY-PSPP, fiziksel benlik algısı bakımından birbirinden farklı olması beklenen grupları birbirinden ayırt edebilmektedir. MANOVA analizi sonuçlarının, başlangıçta birbirinden farklı olduğu bilinen grupları envanterin kolayca ayırabildiğini göstermesi, yapı geçerliğine ilişkin güçlü bir kanıt elde edildiğini ortaya koymaktadır. Ayrıca elde edilen bulgular, yazılı kaynaklarda spor yapan, yüksek fiziksel aktivite düzeyine sahip bireylerin, sporcu olmayan ve düşük fiziksel aktivite düzeyine sahip bireylerden daha olumlu fiziksel benlik algısına sahip olduklarını ortaya koyan birçok çalışma sonucu ile benzerlik göstermektedir (2,5,13,22,24).

Yapılan analizler, erkek öğrenciler için ise, tüm CY-PSPP alt boyutlarının bilinen gruplar olarak ele alınan fiziksel aktiviteye katılma durumuna göre farklılaştığını, fiziksel aktiviteye katılan bireylerin daha olumlu fiziksel benlik algısına sahip olduklarını ortaya koymuştur. Elde edilen bu bulgu, CY-PSPP'nin fiziksel aktiviteye katılma durumu açısından farklı olan iki grubu ayırt edebildiğini ve erkekler için CY-PSPP'nin yapı geçerliğinin desteklendiğini göstermektedir. Bu sonuca paralel olarak, Moreno ve Cervello (20), fiziksel aktiviteye katılan erkeklerin fiziksel benlik algısı puanlarının, fiziksel aktiviteye katılmayan erkeklerin puanlarından yüksek olduğunu bulmuşlardır.

Öte yandan, çalışmada ele alınan diğer iki bilinen grup değişkenleri (sporcu olma ve fiziksel aktiviteye katılım sıklığı) açısından, erkek öğrencilerin bazı CY-PSPP alt boyut puanlarında (sportif yeterlik, kuvvet yeterliği ve fiziksel kondisyon) fark bulunurken, fiziksel benlik değeri, genel benlik algısı ve vücut çekiciliği puanlarının farklılaşmadığı bulunmuştur. Elde edilen bu bulgu, sporcu olma ve fiziksel aktiviteye katılım sıklığı değişkenleri açısından, CY-PSPP'nin yapı geçerliğini sportif yeterlik, fiziksel kondisyon ve kuvvet yeterliği alt boyutları için desteklerken, diğer alt boyutlar için desteklememektedir. Bir başka deyişle, CY-PSPP'nin yapı geçerliği bilinen gruplar açısından kısmen desteklenmektedir. Sporcu olma ve fiziksel aktiviteye katılım sıklığına göre, vücut çekiciliği, genel benlik algısı ve genel fiziksel benlik algısı arasında farkın bulunmaması, yazılı kaynaklarda elde edilen bulgular çerçevesinde irdelendiğinde, elde edilen bu bulgu Fox ve Corbin'in⁽⁹⁾ fiziksel olarak aktif olan bireyler ile aktif olmayan bireylerin fiziksel algılamasının sadece kuvvet yeterliği, spor yeteneği ve fiziksel kondisyon boyutlarında farklılaştığını ortaya koyduğu çalışma sonuçları ile benzerlik göstermektedir. Benzer şekilde ortaya çıkan sonuçlar, literatürde yer alan bir çok çalışmanın bulguları ile örtüşmektedir^(20, 22, 26). Öte yandan, gerek fiziksel aktiviteye katılma açısından fiziksel aktiviteye katılan grubun, katılmayan gruba göre daha olumlu fiziksel benlik algısına sahip olması, gerekse sporcu olma ve fiziksel aktiviteye katılım sıklığına göre, algılanan sportif yeterlik, fiziksel kondisyon ve kuvvet puanlarının farklılaşması yazılı kaynaklardaki birçok çalışmanın^(3,9 11,14,18,19) sonucu ile desteklenebilir.

Bu çalışmada diğer bir amaç ise, Fiziksel Aktivite Düzeyi Anketi'nden elde edilen MET değerleri ile CY-PSPP alt boyutları arasındaki ilişkinin irdelenerek, CY-PSPP'nin ölçüt bağıntılı geçerliğini ortaya koymaktır. Bu bağlamda yapılan analizler, MET değerlerinin psikomotor boyutta yer alan spor yeteneği, kuvvet ve kondisyon gibi özellikler ile ilişkili olduğunu gösterirken; bireyin genel olarak kendini değerlendirmesi ve algılamasını içeren alt boyutlarla (genel fiziksel benlik ve genel benlik algısı) ilişkisi olmadığını ortaya koymuştur. MET değerleri ile fiziksel benlik algısı alt boyutları arasında elde edilen bu ilişkiler, CY-PSPP'nin ölçüt bağıntılı geçerliğini kısmen destekler niteliktedir. CY-PSPP'nin alt boyutlarının (spor yeteneği, kuvvet yeterliği ve fiziksel kondisyon yeterliği) katılımcıların psikomotor özellikleri (kuvvet, dayanıklılık ve çabukluk) ile yakından ilişkili olması da elde edilen bu sonucun bir nedeni olarak gösterilebilir. Özellikle sporcu katılımcıların başarımlarını arttırmaya yönelik yaptıkları antrenmanlar sonucunda kuvvet, dayanıklılık, çabukluk ve esneklik gibi değişkenlerde gelişim göstermeleri fiziksel benlik algısı puanlarına da olumlu etkide bulunmuştur. Bununla birlikte, elde edilen bulgular, Welk ve Eklund'un⁽²⁸⁾ ve Knowles ve arkadaşlarının⁽¹⁴⁾ araştırma bulguları ile kısmen benzerlik göstermektedir. Welk ve Eklund⁽²⁸⁾ ve Knowles ve arkadaşları⁽¹⁴⁾ katılımcıların fiziksel aktivite düzeyleri ile CY-PSPP'nin tüm alt boyutları arasında pozitif ilişki bulmuşlardır. Başka bir çalışmada ise, Raustorp ve arkadaşları⁽²⁴⁾, 11-12 yaşlarındaki katılımcıların fiziksel aktivite düzeyleri ile fiziksel benlik algıları arasındaki ilişkiyi inceledikleri çalışma sonucunda, fiziksel aktivite düzeyi ile fiziksel benlik algısının sportif yeterlik, fiziksel kondisyon ve vücut çekiciliği alt boyutları arasında pozitif ilişki olduğunu ortaya koymuşlardır.

Bu çalışma sonucunda elde edilen bulgular ışığında, kız öğrenciler için CY-PSPP'nin yapı geçerliğinin desteklendiği; erkek öğrenciler için ise CY-PSPP'de yer alan bazı alt boyutların yapı geçerliğinin sorgulanabilir olduğu söylenebilir. Ancak, genel olarak değerlendirildiğinde; fiziksel aktiviteye katılım ve fiziksel aktivite düzeyi ile yakından ilişkili olan fiziksel benlik algısının ölçülmesinde kullanılan "Çocuklar ve Gençler İçin Fiziksel Benlik Algısı Envanteri"nin gerçekten ölçülmek istenen kavramları ölçtüğü bir kez daha ortaya konmuştur. Bu bağlamda, bireylerin kendilerini fiziksel olarak değerlendirmelerini sağlayan ve fiziksel aktiviteye katılım ile doğrudan ilişkili olan "Çocuklar ve Gençler İçin Fiziksel Benlik Algısı Envanteri"nin yapı ve ölçüt bağıntılı geçerliğe sahip olduğu söylenebilir. İleride yapılacak çalışmalarda katılımcıların CY-PSPP'nin alt boyutları ile yakından ilişkili olan kuvvet, dayanıklılık ve kondisyon gibi psikomotor özellikleri laboratuvar ortamında ölçülebilir, fiziksel aktivite düzeyleri farklı yöntemlerle değerlendirmeye alınabilir ve bilinen farklı grup değişkenleri kullanılabilir.

KAYNAKLAR

1. Altıntaş, A. ve Aşçı, F. H. (2008). Physical Self-Esteem of Adolescents With Regard to Physical Activity and Pubertal Status. *Pediatric Exercise Science*, 20, 142-156.
2. Aşçı, F. H. (2004a). Physical Self-Perception of Elite Athletes and Nonathletes: A Turkish Sample. *Perceptual and Motor Skills*, 99, 1047-1052.
3. Aşçı, F. H. (2004b). Fiziksel Benlik Algısının Cinsiyete ve Fiziksel Aktivite Düzeyine Göre Karşılaştırılması. *Spor Bilimleri Dergisi*, 15, 39-48.
4. Aşçı, F. H., Eklund, R. C., Whitehead, J. R., Kirazcı, S. & Koca, C. (2005). Use of the CY-PSPP in Other Cultures: A Preliminary Investigation of Its Factorial Validity for Turkish Children and Youth. *Psychology of Sport & Exercise*, 6, 33-50.
5. Crocker, P. R. E., Sabiston, C. M., Kowalski, K. C., McDonough, M. H. & Kowalski, N. (2006). Longitudinal Assessment of the Relationship Between Physical Self Concept and Health Related Behavior and Emotion in Adolescent Girls. *Journal of Applied Sport Psychology*, 18, 185-200.
6. Eklund, R. C., Whitehead, J. R., & Welk, G. J. (1997). Validity of the Children and Youth Physical Self-Perception Profile: A confirmatory factor analysis. *Research Quarterly for Exercise and Sport*, 68, 249-256.
7. Ercan, İ. & Kan, İ. (2004). Ölçeklerde Güvenirlik ve Geçerlik. *Uludağ Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 30, 3, 211-216.
8. Folkins, C. H. & Sime, W. E. (1981). Physical Fitness Training and Mental Health. *American Psychologist*, 36, 4, 373-389.
9. Fox, K. R. & Corbin, C. B. (1989). The Physical Self-Perception Profil: Development & Preliminary Validation. *Journal of Sport & Exercise Psychology*, 11, 408-430.
10. Fox, K. R. (1990). The Physical Self-Perception Profile. Manual, Northern Illinois University.
11. Hagger, M., Ashford, B. & Stambulova N. (1998). Russian and British Children's Physical Self-Perceptions and Physical Activity Participation. *Pediatric Exercise Science*, 10, 137-152.
12. Hughes, J. R. (1984). Psychological Effects of Habitual Aerobic Exercise: A Critical Review. *Preventive Medicine*, 13, 66-78.

Gazi Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi (Gazi BESBD), XIV (2009), 2: 3 - 12

13. Kamal, A. F., Blais, C., Kelly P. & Ekstrand, K. (1995). Self-Esteem Attributional Components of Athletes Versus Nonathletes. *International Journal of Sport Psychology*. 26, 189-195.
14. Knowles, A. M., Niven, A. G., Fawkner, S. G. & Henretty, J. M. (2008). A Longitudinal Examination of the Influence of Maturation on Physical Self-Perceptions and the Relationship With Physical Activity in Early Adolescent Girls. *Journal of Adolescence*. 1-12.
15. Koçak, S., Harris, M. B., Kin İşler, A. & Çiçek, Ş. (2002). Physical Activity Level, Sport Participation, and Parental Education Level in Turkish Junior High School Students. *Pediatric Exercise Science*. 14, 147-154.
16. Marsh, H. W. (1996a). Construct Validity of Physical Self-Description Questionnaire Responses: Relations to External Criteria. *Journal of Sport & Exercise Psychology*. 18, 111-131.
17. Marsh, H. W. (1996b). Physical Self-Description Questionnaire: Stability and Discriminant Validity. *Research Quarterly for Exercise and Sports*. 67, 249-264.
18. Marsh, H. W. (1997). The Measurement of Physical Self-Concept: A Construct Validation Approach. In K. R. Fox (Eds) *The Physical Self: From Motivation to Well Being*. Champaign, IL, Human Kinetics.
19. Marsh, H. W. (1998). Age and Gender Effects in Physical Self-Concepts for Adolescent Elite Athletes and Nonathletes: A multicohort-Multioccasion Design. *Journal of Sport and Exercise Psychology*. 20, 237-259.
20. Moreno, J. A. & Cervelló, E. (2005). Physical Self-Perception in Spanish Adolescents: Effects of Gender and Involvement in Physical Activity. *Journal of Human Movement Studies*. 48, 291-311.
21. Ostrow, A. C. (1990). *Directory of Psychological Test in the Sport and Exercise Science*. Morgantown, WV, Fitness Information Technology.
22. Planinsec, J., Fosnaric, S. & Pisot, R. (2004). Physical Self-Concept and Physical Exercise in Children. *Studia Psychologica*. 46, 2-10.
23. Raudsepp, L., Liblik, R. & Hannus, A. (2002). Children's and Adolescents' Physical Self-Perceptions as Related to Moderate to Vigorous Physical Activity and Physical Fitness. *Pediatric Exercise Science*. 14, 97-106.
24. Raustorp, A., Stahle, A., Gudasic, H., Kinnunen, A. & Mattsson, E. (2005). Physical Activity and Self-Perception in School Children Assessed With the Children and Youth-Physical Self-Perception Profile. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*. 15, 126-134.
25. Sallis, J. F., Condon, S., Goggin, K., Roby, J., Kolody, B. & Alcaraz, J. (1993). The Development of Self Administered Physical Activity Surveys for 4 Grade Students. *Research Quarterly for Exercise and Sport*. 64, 25-31.
26. Schmalz, D. L. & Davison, K. K. (2006). Differences in Physical Self Concept Among Pre-Adolescents Who Participate in Gender-Typed and Cross-Gendered Sports. *Journal of Sport Behavior*. 29, 4, 335-352.
27. Sonstroem, R. J. & Potts, S. A. (1996). Life Adjustment Correlates of Physical Self-Concepts. *Medicine and Science in Sports and Exercise*. 21, 329-337.
28. Welk, G. J. & Eklund B. (2005). Validation of the Children and Youth Physical Self Perceptions Profile for Young Children. *Psychology of Sport & Exercise*. 6, 51-65.
29. Welk, G. J., Corbin, C. B., & Lewis, L. A. (1995). Physical Self-Perceptions of High School Athletes. *Pediatric Exercise Science*. 7, 152-161.
30. Whitehead, J. R. (1995). A Study of Children's Physical Self-Perceptions Using an Adapted Physical Self-Perception Profile Questionnaire. *Pediatric Exercise Science*. 7, 132-151.